Lakivaliokunnan asiantuntijakuuleminen 27.4.2016, HE 32/2016 vp,
hallinto-oikeustuomari Pirita Pesonen, Helsingin hallinto-oikeus

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUS
Pirita Pesonen
hallinto-oikeustuomari 25.4.2016 H 00151/16

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Viite: Lakivaliokunnan kutsu 7.4.2016

Asia: HE 32/2016 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Arvoisa lakivaliokunta

Helsingin hallinto-oikeus pitää kannatettavana esitykseen sisältyviä muutosehdotuksia avustajien kelpoisuusvaatimuksia, lisäselvityksen rajoittamista, hallinto-oikeuden tiedonsaantia ja kokoonpanomuutoksia koskien. Kansainvälistä suojelua koskevien valitusasioiden säätäminen kiireelliseksi on kannatettavaa, jos samalla turvataan hallinto-oikeuden asianmukaiset resurssit. Ulkomaalaislakiin esitettyjen muutosten osalta Helsingin hallinto-oikeus haluaa kiinnittää huomiota muutamiin seikkoihin, jotka saattavat esityksen tavoitteiden vastaisesti vaikeuttaa turvapaikka-asioiden joutuisaa ratkaisemista ja kustannustehokkuutta.

Oikeusavun rajoittaminen hallintomenettelyvaiheessa (HE 32/2016 vp, s. 17, ulkomaalaislaki 9 § 2 momentti) saattaa vapauttaa avustajaresursseja muutoksenhakuvaiheeseen, mutta toisaalta myös lisätä tilanteita, joissa asiaan vaikuttavaa uutta selvitystä esitetään avustajan toimesta vasta muutoksenhakuvaiheessa. Hallinto-oikeus voi näissä tilanteissa aiempaa useammin joutua kumoamaan Maahanmuuttoviraston päätöksen ja palauttamaan asian uudelleen käsiteltäväksi. Turvapaikkapuhuttelutilanteeseen liittyvien menettelyvirheväitteiden voidaan olettaa myös lisääntyvän. Lisäksi avustajan puuttuminen hallintomenettelyvaiheessa voi lisätä hallinto-oikeudessa toimitettavien suullisten käsittelyiden tarvetta. Saman avustajan jatkaessa hallintomenettelyvaiheesta muutoksenhakuvaiheeseen avustajan toimenpiteiden määrän voidaan olettaa olevan tuomioistuinvaiheessa vähäisempi kuin tilanteessa, jossa avustaja tulee asiaan mukaan vasta muutoksenhakuvaiheessa. Hallinto-oikeus kiinnittää huomiota myös siihen, että menettelydirektiivin 2013/32/EU edellyttämän turvapaikkamenettelyä koskevan neuvonnan riittävä saatavuus tulisi hakijoiden oikeusturvan toteuttamiseksi myös tässä yhteydessä varmistaa.

Helsingin hallinto-oikeus pitää epätodennäköisenä, että valitusajan lyhentämisellä (HE 32/2016 vp, s. 18, ulkomaalaislaki 190 § 3 momentti) voitaisiin merkittävästi vaikuttaa asioiden kokonaiskäsittelyaikaan. Hallinto-oikeuden työn sujuvuuden kannalta on sen sijaan vaarana, että valitusten taso heikkenee ja valituksia täydennetään enenevässä määrin vasta määräajan jälkeen. Ongelma korostuu entisestään, jos avustaja tulee mukaan asiaan vasta muutoksenhakuvaiheessa. Hallintolainkäytössä määräajassa jätetyn valituksen perusteita voidaan täydentää vielä valituksen jättämiselle asetetun määräajan jälkeenkin. Avustajien työtilanteesta johtuen on todennäköistä, että niin sanottujen blanko-valitusten määrä tulee lisääntymään selkeästi. Niissä valitus jätetään vaatimuksineen määräajassa vireille, mutta il-

moitetaan valituksen perusteita täydennettävän myöhemmin. Tehokkaampi keino valitusasioiden käsittelyn kannalta olisi muuttaa hallintolainkäyttölakia siten, että myös valituksen perusteet tulisi esittää ennen valitusajan päättymistä. Valitusmääräajan lyhentäminen saattaa johtaa myös siihen, että ilman avustajaa tehtyjen valitusten määrä lisääntyy, jolloin prosessin kesto ja kustannukset saattavat oleellisesti nousta.

Helsingin hallinto-oikeus kannattaa väärinkäytösmahdollisuuksiin puuttumista ja perusteettomien uusintahakemusten ehkäisemistä, mutta haluaa kiinnittää huomiota kuitenkin siihen, että muutosesityksen yhdenmukaisuutta menettelydirektiivin ja Suomea sitovan palautuskiellon kanssa tulisi selvittää paremmin. Esitys ei ulkomaalaislain 201 §:n 6 momentin (HE 32/2016 vp, s. 19-20) osalta ota huomioon tilanteita, joissa uusintahakemuksen tehnyt hakija on esittänyt uusia tosiseikkoja tai kansainvälistä suojelua koskevia perusteita. Tällaisissa tilanteissa henkilön käännyttäminen uusia hakemusperusteita tutkimatta voi johtaa palautuskiellon rikkomiseen.